

14 Δεκεμβρίου, 1993

[ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ, ΝΙΚΗΤΑΣ, ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, Δ/στές]

ΣΤΑΥΡΟΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ,

Εφεσείων,

v.

ΔΗΜΟΥ ΛΕΜΕΣΟΥ,

Εφεσίβλητου.

(Ποινική Έφεση Αρ. 5793).

-
- Ποινική Δικονομία — Αλλαγή απάντησης κατηγορουμένου από παραδοχή σε μη παραδοχή — Κατά πόσο είναι θέμα που επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του Δικαστηρίου ή κατά πόσο ο κατηγορούμενος δικαιούται ιδίω δικαίωμάτι να αλλάξει την απάντησή του — Το Άρθρο 68(1) του περί Ποινικής Δικονομίας Κεφ. 155 δεν περιέχει πρόνοια για αλλαγή απάντησης γι' αυτό με βάση το άρθρο 3 του Κεφ. 155 εφαρμόζονται οι νόμοι και οι κανόνες πρακτικής που ισχύουν στην Αγγλία — Τι προνοεί η Κυπριακή και η Αγγλική Νομολογία πάνω στο θέμα. 5
- Διακριτική εξουσία — Άσκηση της από το πρωτόδικο Δικαστήριο — Αρχές που διέπουν την επέμβαση του Εφετείου σε απόφαση που εκδίδεται πρωτόδικα στην άσκηση της εξουσίας αυτής. 10
- Συνταγματικό Δίκαιο — Σύνταγμα Άρθρα 12 και 30 - Κατά πόσο υπάρχει σύγκρουση μεταξύ των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου όπως κατοχυρώνονται στα Άρθρα αυτά του Συντάγματος και της διακριτικής εξουσίας του Δικαστηρίου αναφορικά με απάντηση στο κατηγορητήριο και της εξουσίας που έχει με βάση το Άρθρο 175 του Κεφ. 155. 15
- Τεκμήριο της αθωότητας — Δεν είναι μόνο δικονομικός κανόνας, αλλά βασικό ανθρώπινο δικαίωμα — Καθιερώνεται και διασφαλίζεται από το Άρθρο 12(4) του Συντάγματος και από το Άρθρο 6(3) της Σύμβασης για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων — Είναι δεσμευτικό και για τον κοινό νομοθέτη και το Δικαστήριο - Αντικείμενο απόδειξης στην ποινική δίκη είναι η ενοχή του κατηγορουμένου — Η κατηγορούσα Αρχή έχει πάντοτε το βάρος της απόδειξης της ενοχής του κατηγορουμένου η οποία πρέπει να αποδειχθεί πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας — Η προσέγγιση των Δικαστών πρέπει να είναι ότι ο κατηγορούμενος είναι αθώος μέχρι την έκδοση της καταδικαστικής ετυμηγορίας. 20 25

30

Έφεση στις ποινικές υποθέσεις — Δεν χωρεί εναντίον ενδιάμεσης απόφασης.

5 Ο εφεσείων είχε κατηγορηθεί ότι ανήγειρε οικοδομή ή επέτρεψε ή ανέχθηκε την ανέγερση οικοδομής χωρίς άδεια από την Αρχμό-
 10 δια Αρχή κατά παράβαση των σχετικών διατάξεων του περί Ρυθ-
 μίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου, Κεφ. 96 όπως τροποποιή-
 15 θηκε από το νόμο 24/78. Δεν παραδέχθηκε ενοχή και η υπόθεση ορίστηκε για ακρόαση στις 22/1/93. Στη συνέχεια αναβλήθηκε για τις 18/3/93 ύστερα από αίτημα του εφεσείοντα για εξέταση από τις αρμόδιες αρχές αν το υποστατικό εκαλύπτετο από προϋφιστάμενη άδεια. Η υπόθεση αναβλήθηκε και πάλιν στις 30/4/93 λόγω του ότι ο δικηγόρος του εφεσείοντα χειριζέτο άλλη υπόθεση στο Ανώτατο Δικαστήριο. Την 30/4/93 έγινε αλλαγή απάντησης στην κατηγορία και η υπόθεση ωρίστηκε για γεγονότα και ποινή την 31/5/93 και αναβλήθηκε ξανά για τον ίδιο σκοπό την 21/6/93. Κατά την ημερομηνία αυτή ζητήθηκε άδεια από το Δικαστήριο για αλλαγή της απάντησης από παραδοχή σε μη παραδοχή.

20 Το πρωτόδικο Δικαστήριο με ενδιάμεση απόφαση απέρριψε το αίτημα και έκρινε τον κατηγορούμενο ένοχο αναφέροντας στην απόφασή του ότι η αίτηση έγινε κακόπιστα για σκοπούς καθυστέρησης της δικαιοσύνης.

Με την παρούσα έφεση προσβάλλεται η καταδικαστική απόφαση, ουσιαστικά όμως προσβάλλεται η πιο πάνω ενδιάμεση απόφαση. Το Εφετείο αποφάνθηκε ότι έφεση σε ποινική υπόθεση χωρεί μόνο εναντίον καταδικαστικής απόφασης.

25 Το Ανώτατο Δικαστήριο αφού τόνισε τις αρχές με βάση τις οποίες έχει δικαίωμα επέμβασης στις αποφάσεις πρωτόδικων Δικαστηρίων που εκδίδουν στην άσκηση της διακριτικής τους εξουσίας αποφάνθηκε ότι:

A. Υπό Στυλιανίδη, Δ.:

30 Το πρωτόδικο Δικαστήριο άσκησε εσφαλμένα τη διακριτική του εξουσία. Δεν υπήρχε οποιοδήποτε υλικό ενώπιόν του που να δικαιολογεί ότι η αίτηση υποβλήθηκε κακόπιστα ούτε και υποστηριζέτο από τα πρακτικά του Δικαστηρίου ότι σκοπός της αίτησης ήταν η καθυστέρηση στην απονομή της δικαιοσύνης. Καθυστέρηση υπήρξε από την πλευρά του Δήμου που καταχώρησε την ποινική υπόθεση 13 χρόνια μετά την ισχυριζόμενη διάπραξη του αδικήματος. Η ενοχή του κατηγορουμένου αποφασίστηκε από αξιολόγηση στοιχείων που δεν ήταν μαρτυρία ενώπιόν του. Υπό τις συνθήκες η επέμβαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου είναι ενδεδειγμένη.

Αναφορικά με το θέμα της αλλαγής της απάντησης του κατηγορουμένου από παραδοχή σε μη παραδοχή το νομικό καθεστώς που επικρατεί στην Κύπρο είναι το εξής:

1. Το Δικαστήριο δεν έχει διακριτική εξουσία να αρνηθεί την αλλαγή απάντησης παραδοχής σε μη παραδοχή στον κατηγορούμενο, ο οποίος μπορεί ιδίω δικαίωματι να το πράξει σε οποιοδήποτε στάδιο πριν την έκδοση ετυμηγορίας για καταδίκη και επιβολή ποινής. Η άσκηση διακριτικής εξουσίας από το Δικαστήριο πάνω στο θέμα αποτελεί παραβίαση του τεκμηρίου της αθώτητας και παράβαση του θεμελιώδους δικαιώματος που κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα Άρθρο 12.5 και στη Σύμβαση για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Άρθρο 6.3. 5

2. Ο κατηγορούμενος έχει το δικαίωμα της "δίκαιης δίκης", ("fair trial"). Η παρεμπόδιση της άσκησης των ελάχιστων δικαιωμάτων που διασφαλίζονται όπως αναφέρεται στην πιο πάνω παράγραφο είναι ανεπίτρεπτη. Δεν είναι επιτρεπτό ο κατηγορούμενος να επιμένει από το εδάλιο ότι είναι αθώος και το Δικαστήριο χωρίς να ακούσει μαρτυρία, χωρίς αποδεικτικά στοιχεία να τον κρίνει ένοχο. 15

Στην Αγγλία το θέμα επαφίεται στη διακριτική εξουσία του Δικαστηρίου.

B. Υπό Νικήτα Δ.:

1. Το ερώτημα που τίθεται από τη συνταγματική σκοπιά είναι κατά πόσο η διακριτική εξουσία του Δικαστηρίου στην αντιμετώπιση αιτήσεων που αφορούν απάντηση στο κατηγορητήριο και η εξουσία που έχει με βάση το άρθρο 175 του Κεφ. 155 συγκρούονται με τα δικαιώματα του κατηγορουμένου όπως κατοχυρώνονται από τα άρθρα 12 και 30 του Συντάγματος. Η απάντηση είναι αρνητική δεδομένου ότι (1) ο κατηγορούμενος έχει πρωταρχικά και αποκλειστικά την επιλογή της απάντησης και (2) το Ανώτατο Δικαστήριο έχει εξουσία με βάση το άρθρο 163 του Συντάγματος να ρυθμίζει τη διαδικασία ενώπιόν του "ως και ενώπιον παντός άλλου Δικαστηρίου". Διαφορετική προσέγγιση, που θα καθιστούσε τον κατηγορούμενο απόλυτο κριτή στο θέμα θα μπορούσε να οδηγήσει όχι μόνο σε παρέγκλιση της ποινικής διαδικασίας αλλά και σε διασυρμό της. 20 25 30

2. Το ιστορικό των αναβολών και ο χρόνος που διέρρευσε από την παραδοχή μέχρι το αίτημα για αλλαγή απάντησης δεν τεκμηριώνει το εύρημα για παρεγκυστική τακτική και κακοπιστία του εφεσείοντα, με συνέπεια το υπόβαθρο της εξουσίας του πρωτόδικου Δικαστηρίου να καταρρεύσει. Σημαντικό είναι επίσης το γεγονός ότι ο πρωτόδικος Δικαστής εξέτασε και απεφάσισε προκαταβολικά τα θέματα που ήθελε να εγείρει ο εφεσείων και προέβη σε αξιολογήσεις για να απορρίψει το αίτημα για τη διεξαγωγή δίκης. 35 40

Γ. Υπό Αρτεμίδα Δ.:

1. Στην Αγγλία είναι γεγονός πως αναγνωρίζεται στο Δικαστή-

5 ριο η εξουσία να εξετάσει αίτημα του κατηγορουμένου για αλλαγή της απάντησής του στην κατηγορία από παραδοχή σε άρνηση. Όπως φαίνεται από τις Αγγλικές αποφάσεις εμπλέκονται πάνω στο θέμα και ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις που ισχύουν στην Αγγλία.

10 2. Το Κυπριακό καθεστώς δικαίου επιβάλλει διαφορετική προσέγγιση από τη νομολογία της Αγγλίας. Τα Δικαστήριά μας δεν έχουν καμιά διακριτική εξουσία στο ζήτημα. Ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να αρνηθεί την κατηγορία οποτεδήποτε πριν την επιβολή της ποινής χωρίς να χρειάζεται γι' αυτό άδεια του Δικαστηρίου. Το δικαίωμα αυτό του κατηγορουμένου είναι αναφαίρετο γιατί διασφαλίζεται από το Άρθρο 12 του Συντάγματος και ειδικότερα τις διατάξεις της παραγρ. 5(γ) και (δ).

15 3. Το Δικαστήριο αντιθέτως, έχει διακριτική εξουσία να παραχωρεί άδεια στον κατηγορούμενο για αλλαγή σε κατηγορία από μη παραδοχή σε παραδοχή. Εξάλλου και μετά την παραδοχή όταν το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι τα γεγονότα που τη στηρίζουν είναι ασυμβίβαστα με αυτή δεν την αποδέχεται και προχωρεί σε ακρόαση της υπόθεσης. Και αυτή η διαδικασία συμφωνεί απόλυτα με τις συνταγματικές διατάξεις που καθιστούν αναφαίρετο το δικαίωμα του κατηγορουμένου να διαγνωσθεί η εις βάρος του κατηγορία μετά από ακροαματική διαδικασία.

25 Η έφεση επιτρέπεται. Η απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου ακυρώνεται, όπως επίσης και η ενδιάμεση απόφαση. Διατάσσεται η εκδίκαση της υπόθεσης από άλλο Δικαστή. Ο εφεσίβλητος καταδικάζεται σε πληρωμή ποσού ΛΚ50.- έναντι των εξόδων του εφεσείου.

Υποθέσεις που αναφέρθηκαν:

Κυριάκου ν. Δήμου Έγκωμης (1992) 2 Α.Α.Δ.414·

R v. Cook [1959] 43 Cr. App. R. 138·

Selvey v. D.P.P. [1968] 52 Cr. App. R. 443·

35 *Cyprus Sulphur & Cooper company Ltd & Άλλοι ν. ΠΑΡΑΡΛΑΜΑ ΑΤΑ . Πολιτική Έφεση ημερ. 6.12.1990·*

R v. Riley 18 Cox 285·

Philippou v. Odysseos (1989) 1 C.L.R. 1·

Regina v. Sell [1840] 9 CAR. & P 346·

40 *Reg v. Clouter & Heath 8 Cox 237·*

- S. (an infant) v. Manchester City Recorder* [1969] 3 All E. R. 1230 (H.L.)
- R v. Southampton City Justices* [1972] 1 All E.R. 573
- R v. Mutford Justices* [1971] 1 All E.R. 81
- R v. Drew* [1985] 2 All E. R. 1061 5
- Charitonos & Others v. The Republic* (1971) 2 C.L.R. 40
- Kouppis v. The Republic* (1977) 2 C.L.R. 361
- R v. Plummer* [1902] 2 K.B. 339
- S. (an infant) v. Recorder of Manchester* [1971] A.C. 481
- R v. South Thameside Magistrates' Court, ex p. Rowland* [1983] 3 All E.R. 689 10
- P. Foster (Haulage) Ltd v. Roberts* [1978] 2 All E.R. 751

Έφεση εναντίον Καταδίκης.

Έφεση εναντίον της καταδίκης από τον Σταύρο Ηρακλέους ο οποίος βρέθηκε ένοχος στις 21 Ιουνίου, 1993 από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού (Αριθμός Ποινικής Υπόθεσης 1006/92) στην κατηγορία ότι ανέγειρε ή ανέχθηκε την ανέγερση οικοδομής άνευ αδείας κατά παράβαση των άρθρων 2, 3 (1) (β) (στ) και 20 (1) (2) (3) του Περί Οδών και Οικοδομών Νόμου, Κεφ. 96 και καταδικάστηκε από τον Σολομωνίδη, Ε.Δ. σε £30.- πρόστιμο και διατάχθηκε όπως κατεδαφίση την οικοδομή σε διάστημα δύο μηνών. 15 20

Γ. Γεωργίου, για τον εφεσείοντα.

Χρ. Μελίδης, για τον εφεσίβλητο. 25

Cur. adv. vult.

ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ, Δ. ανάγνωσε την ακόλουθη απόφαση. Με την παρούσα έφεση προσβάλλεται καταδικαστική απόφαση του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού.

Ο εφεσείων - κατηγορούμενος αντιμετώπισε ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού, στην Ποινική Υπόθεση Αρ. 10006/92, την πιο κάτω κατηγορία:-

- 5 "Ο κατηγορούμενος ανέγειρε ή επέτρεψε ή ανέχθηκε την ανέγερση οικοδομής άνευ αδείας της αρμοδίας Αρχής κατά παράβαση των άρθρων 2, 3 (1) (β) και (στ) και 20 (1) (2) και 3, του Κεφ. 96, ως έχει τούτο τροποποιηθεί με το νόμο 24/78.

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ

- 10 Ο κατηγορούμενος σε ημερομηνία άγνωστη στην Κατηγορούσα Αρχή εντός του έτους 1979 στη Λεμεσό της επαρχίας Λεμεσού ανέγειρε ή επέτρεψε ή ανέχθηκε την ανέγερση οικοδομής ήτοι: υποστατικό με τσιμεντόπετρες και τσίγκους επί του ακινήτου I.IV 58.5.III, τεμ. 38/9, 39/1/2, ενορία Καθολική, Λεμεσός, χωρίς τη σχετική άδεια οικοδομής και ενάντια στους σχετικούς κανονισμούς."
- 15

Στις 26 Νοεμβρίου, 1992, ο κατηγορούμενος δεν παραδέχτηκε ενοχή και η υπόθεση ορίστηκε για ακρόαση στις 22 Ιανουαρίου, 1993.

- 20 Στις 22 Ιανουαρίου, 1993, η ακρόαση αναβλήθηκε για τις 18 Μαρτίου, 1993, οπότε μετακινήθηκε στις 30 Απριλίου, 1993.

- 25 Στις 30 Απριλίου, 1993, ο κατηγορούμενος, με άδεια του Δικαστηρίου, επανακατηγορήθηκε και παραδέχτηκε ενοχή. Η υπόθεση αναβλήθηκε στις 31 Μαΐου, 1993, για έκθεση γεγονότων και επιβολή ποινής.

- 30 Στις 31 Μαΐου, 1993, το Δικαστήριο ανέβαλε την υπόθεση στις 21 Ιουνίου, 1993, για τον ίδιο σκοπό, εν όψει του ότι η αρμόδια Επιτροπή του Δήμου θα επανεξέταζε, εν τω μεταξύ, την υπόθεση, με πιθανότητα απόσυρσής της.

Στις 21 Ιουνίου, 1993, ο δικηγόρος του κατηγορουμέ-

νου ζήτησε άδεια από το Δικαστήριο για αλλαγή της απάντησής του στην κατηγορία από παραδοχή σε μη παραδοχή. Υπέβαλε ότι ο κατηγορούμενος ήταν θέσμιος ενοικιαστής των υποστατικών. Για νομικούς και πραγματικούς λόγους, που έχουν σχέση με τον περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμο, στον οποίο βασίζεται η κατηγορία, και με το Άρθρο 23 του Συντάγματος, που διασφαλίζει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, το Δικαστήριο έπρεπε να δώσει άδεια για την αλλαγή της απάντησης στην κατηγορία.

5

Ο δικηγόρος του εφεσίβλητου Δήμου είπε ότι η υπόθεση είχε αναβληθεί στο παρελθόν και ισχυρίστηκε ότι "δεν μπορεί ένας κατηγορούμενος να αλλάξει εύκολα τη θέση του και πολύ περισσότερο όταν υπερασπίζεται από δικηγόρο".

10

Το πρωτόδικο Δικαστήριο, σε ενδιάμεση απόφασή του, απέρριψε το αίτημα της υπεράσπισης για άδεια του Δικαστηρίου όπως ο κατηγορούμενος αλλάξει απάντηση στην κατηγορία από παραδοχή σε μη παραδοχή. Έκρινε τον κατηγορούμενο ένοχο, άκουσε σύντομη αναφορά στα γεγονότα και επέβαλε ποινή.

15

20

Με την έφεση αυτή προσβάλλεται η καταδικαστική απόφαση, ουσιαστικά, όμως, προσβάλλεται η πιο πάνω ενδιάμεση απόφαση.

Έφεση σε ποινική υπόθεση χωρεί μόνο εναντίον καταδικαστικής απόφασης. Ενδιάμεσες αποφάσεις στην ποινική δίκη δεν υπόκεινται σε έφεση - (βλ. *Κώστας Κυριάκου ν. Δήμου Έγκωμης* (1992) 2 Α.Α.Δ. 414).

25

Οι δικηγόροι των μερών ανέπτυξαν την επιχειρηματολογία τους ενώπιόν μας, με βάση ότι το πρωτόδικο Δικαστήριο έχει διακριτική εξουσία να επιτρέψει ή να αρνηθεί την αλλαγή της απάντησης κατηγορουμένου.

30

Στο στάδιο των διαβουλεύσεων του Δικαστηρίου τούτου ηέρθη το ζήτημα αν ο κατηγορούμενος, ιδίω δικαίωματι, μπορεί να αλλάξει την απάντηση στην κατηγορία

ενώπιον Δικαστηρίου από παραδοχή σε μη παραδοχή, ή αν τούτο υπόκειται στη διακριτική εξουσία του Δικαστηρίου.

Θα εξετάσω το ζήτημα αυτό σε κατοπινό στάδιο.

5 Αναφορικά με την επέμβαση του Εφετείου στην άσκηση διακριτικής εξουσίας από πρωτόδικο Δικαστήριο, ο Δικαστής Devlin στην υπόθεση *R. v. Cook* [1959] 43 Cr. App. R. 138, είπε στη σελ. 147:-

10 "It is well settled that this court will not interfere with the exercise of a discretion by the judge below unless he has erred in principle or there is no material on which he could properly have arrived at his decision."

15 Το απόσπασμα αυτό υιοθετήθηκε από το Viscount Dilhorne στην υπόθεση *Selvey v. D.P.P.* [1968] 52 Cr. App. R. 443, 469.

20 Στην Κύπρο, το Ανώτατο Δικαστήριο επεμβαίνει στην απόφαση του κατώτερου Δικαστηρίου που εκδίδει στην άσκηση διακριτικής εξουσίας του, αν η προσβαλλόμενη απόφαση πάσχει από πλάνη, σφάλμα νόμου, ή εφαρμογή λανθασμένης αρχής δικαίου, ή αν λήφθηκε χωρίς το Δικαστήριο να λάβει υπόψη του τους παράγοντες που έπρεπε να λάβει, ή έλαβε υπόψη του στοιχεία που δεν έπρεπε να λάβει, ή αν είναι καθαρά εσφαλμένη, γιατί το Δικαστήριο κατέληξε σ' αυτή με εσφαλμένη εκτίμηση των διαφόρων παραγόντων που έπρεπε να ληφθούν υπόψη - (βλ., μεταξύ

25 άλλων, *Cyprus Sulphur and Copper Company Limited και Άλλοι ν. ΠΑΡΑΡΛΑΜΑ ΑΤΔ.*, Πολιτική Έφεση Αρ. 8287, (Απόφαση δόθηκε στις 6 Δεκεμβρίου, 1990, δε δημοσιεύτηκε ακόμα), στην οποία αναφέρεται η προηγούμενη νομολογία του Δικαστηρίου τούτου).

30 Ο δικηγόρος του κατηγορουμένου υπέβαλε ότι ο πρωτόδικος Δικαστής άσκησε εσφαλμένα τη διακριτική του εξουσία και έκαμε εσφαλμένη εκτίμηση των παραγόντων που έπρεπε να ληφθούν υπόψη. Υπέβαλε ότι το πρωτόδι-

κο Δικαστήριο έπρεπε να δώσει την ευκαιρία στον κατηγορούμενο να παρουσιάσει την υπόθεσή του.

Ο δικηγόρος του εφεσίβλητου Δήμου αναφέρθηκε στην ανάγκη ταχείας εκδίκασης των υποθέσεων και ισχυρίστηκε ότι δεν πρέπει το Δικαστήριο να επιτρέπει με ευκολία αλλαγή της απάντησης στην κατηγορία σε μη παραδοχή, ειδικά όταν ο κατηγορούμενος υπερασπίζεται από δικηγόρο. 5

Ο πρωτόδικος Δικαστής, στην ενδιάμεση απόφασή του, είπε ότι η αίτηση έγινε κακόπιστα, για σκοπούς καθυστέρησης της απονομής της δικαιοσύνης. Έκαμε αξιολόγηση στοιχείων που δεν ήταν μαρτυρία ενώπιόν του και αποφάσισε την ενοχή του κατηγορουμένου. 10

Με βάση τα ενώπιον του πρωτόδικου Δικαστηρίου στοιχεία, είναι καθαρό ότι πρέπει να επέμβουμε. Τούτο άσκησε εσφαλμένα τη διακριτική του εξουσία. Δεν υπήρχε οποιοδήποτε υλικό ενώπιόν του που να δικαιολογεί ότι η αίτηση υποβλήθηκε κακόπιστα. Δεν υποστηρίζεται από τα πρακτικά του Δικαστηρίου ότι σκοπός της αίτησης ήταν η καθυστέρηση στην απονομή της δικαιοσύνης. Καθυστέρηση υπήρξε από την πλευρά του Δήμου, που καταχώρισε ποινική υπόθεση 13 χρόνια μετά την ημέρα της ισχυριζόμενης διάπραξης του αδικήματος. Το πρωτόδικο Δικαστήριο αξιολόγησε στοιχεία που δεν ήταν ενώπιόν του ως μαρτυρία, για να αποκλίνει προς την ενοχή του κατηγορουμένου και να απορρίψει το αίτημά του. 15 20 25

Η αντιπροσώπευση κατηγορουμένου από δικηγόρο είναι δικαίωμα κατοχυρωμένο από το Σύνταγμα και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Ε.Σ.Δ.Α.). Η άσκηση του δικαιώματος τούτου δεν μπορεί να επενεργεί σε βάρος κατηγορουμένου. 30

Για τους πιο πάνω λόγους, θα επέτρεπα την έφεση. Θα ακύρωνα την καταδικαστική απόφαση, την ενδιάμεση απόφαση και θα επέτρεπα την αντικατάσταση της παραδο- 35

χής με μη παραδοχή, για να ακολουθηθεί η ορθή δικαστική διαδικασία, όπως προβλέπεται από την Ποινική Δικονομία και το Άρθρο 12.5 του Συντάγματος.

- 5 Το ζήτημα που ηγέρθη - αν ο κατηγορούμενος, ιδίω δικαίωματι, μπορεί να αλλάξει την παραδοχή του σε μη παραδοχή, ή αν το Δικαστήριο έχει διακριτική εξουσία να επιτρέψει ή να αρνηθεί την αλλαγή - είναι υψίστης σπουδαιότητας.

- 10 Με την παραδοχή της κατηγορίας στο Δικαστήριο, ο κατηγορούμενος παραδέχεται τη διάπραξη του αδικήματος για το οποίο κατηγορείται, δηλαδή την πράξη ή παράλειψη και την εφαρμογή του νόμου στα γεγονότα - (βλ. *R. v. Riley*, 18 Cox 285· και *Philippou v. Odysseos* (1989) 1 C.L.R. 1, σελ. 10).

- 15 Ο περί Ποινικής Δικονομίας Νόμος, Κεφ. 155, στα Άρθρα 67 και 68, προβλέπει για την απάντηση στην κατηγορία με παραδοχή ή μη παραδοχή.

- 20 Το Άρθρο 68(1) προνοεί ότι αν ο κατηγορούμενος ομολογήσει ενοχή και το Δικαστήριο είναι ικανοποιημένο ότι αυτός αντιλήφθηκε το χαρακτήρα της απάντησής του, τότε προχωρεί ως εάν ο κατηγορούμενος είχε καταδικαστεί με απόφαση του Δικαστηρίου. Δεν περιέχει πρόνοια για αλλαγή της απάντησης του κατηγορουμένου στην κατηγορία.

- 25 Το Άρθρο 3 του Κεφ. 155 προνοεί ότι, για θέματα Ποινικής Δικονομίας, για τα οποία δεν υπάρχει ειδική πρόνοια στο Νόμο τούτο ή σε οποιοδήποτε άλλο ισχύοντα νόμο, το Δικαστήριο πρέπει να εφαρμόζει στην ποινική διαδικασία το νόμο και τους κανόνες πρακτικής που αφορούν την Ποινική Δικονομία που εκάστοτε ισχύουν στην
30 Αγγλία.

Ο περί Ποινικής Δικονομίας Νόμος προϋπήρχε του Συντάγματος της Δημοκρατίας. Με βάση το Άρθρο 188 του Συντάγματος διασώθηκε και εφαρμόζεται με οποιαδή-

ποτε μεταβολή, προσθήκη ή κατάργηση, που είναι αναγκαία για την προσαρμογή του προς τις πρόνοιες του Συντάγματος.

Στην έννομη τάξη της Κύπρου η ιεράρχηση είναι:-

(α) Το Σύνταγμα.

5

(β) Συνθήκες, Συμβάσεις και Συμφωνίες, οι οποίες κυρώθηκαν σύμφωνα με το Άρθρο 169 του Συντάγματος και

(γ) Εσωτερική νομοθεσία.

Το Άρθρο 12 του Συντάγματος προβλέπει στην παράγραφο 4 ότι ο κατηγορούμενος για αδίκημα θεωρείται αθώος μέχρις ότου αποδειχθεί η ενοχή του σύμφωνα με το Νόμο.

10

Στην παράγραφο 5 απαριθμούνται, όχι εξαντλητικά, τα ελάχιστα δικαιώματα του κατηγορουμένου. (Βλ., επίσης, Άρθρο 6 της Ε.Σ.Δ.Α., που κυρώθηκε με το Νόμο 39/62.)

15

Το τεκμήριο της αθωότητας, που καθιερώνεται και διασφαλίζεται στην παράγραφο 4 του Άρθρου 12 του Συντάγματος, είναι δικονομικός κανόνας και όχι ουσιαστικό δίκαιο. Το βάρος της απόδειξης της ενοχής κατηγορουμένου είναι πάντοτε στους ώμους της Κατηγορούσας Αρχής. Η απόδειξη της ενοχής πρέπει να είναι νόμιμη.

20

Το τεκμήριο της αθωότητας δεσμεύει και τον κοινό νομοθέτη και το Δικαστήριο, το οποίο έχει υποχρέωση να απαλλάξει το Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο από ρυθμίσεις ή χαρακτηρισμούς που το προσβάλλουν.

25

Το αντικείμενο απόδειξης στην ποινική δίκη είναι η ενοχή του κατηγορουμένου που συνιστά τη βάση και το περιεχόμενό της εναντίον του κατηγορίας. Η αθωότητα του κατηγορουμένου δεν αποτελεί αντικείμενο απόδειξης

30

στην ποινική δίκη.

Η Αγγλική νομολογία καθιέρωσε ότι η αλλαγή από παραδοχή σε μη παραδοχή υπόκειται στη διακριτική εξουσία του Δικαστηρίου.

- 5 Στην υπόθεση *Regina v. Sell* [1840] 9 CAR. & P. 346, κατηγορούμενος παραδέχτηκε ενοχή σε κατηγορία κλοπής. Του επιβλήθηκε ποινή στην απουσία του δικηγόρου του και του δικηγόρου της Κατηγορούσας Αρχής. Ζητήθηκε εκ μέρους του κατηγορουμένου η αλλαγή της παραδοχής σε 10 μη παραδοχή, γιατί ήταν η συνήθης πρακτική να επιτρέπεται τούτο. Οι Δικαστές γνωμάτευσαν ότι δεν μπορεί να γίνει αλλαγή μετά την απαγγελία της Απόφασης από το Δικαστήριο.

- 15 Στην υπόθεση *Reg. v. Clouter and Heath* 8 Cox 237, οι κατηγορούμενοι δεν παραδέχτηκαν ενοχή. Μετά την εισαγωγική αγόρευση για την κατηγορία, ο ένας κατηγορούμενος μετέτρεψε τη μη παραδοχή του σε παραδοχή. Καταχωρίστηκε η παραδοχή του. Κλήθηκε ως μάρτυρας εναντίον του συγκατηγορουμένου του. Στην ένορκη μαρτυρία του 20 κατέθεσε ότι δε γνώριζε ότι το έγγραφο που κυκλοφόρησε ήταν πλαστογραφημένο και ότι παραδέχτηκε ενοχή με πλάνη αναφορικά με τη φύση της κατηγορίας, και εννοούσε ότι ήταν το πρόσωπο που κυκλοφόρησε το έγγραφο. Ο Δικαστής Bramwell είπε ότι έπρεπε να επιτραπεί στον κατηγορούμενο αυτό να αποσύρει την παραδοχή του, γιατί 25 αυτή είχε γίνει κατά λάθος.

- Στον επόμενο αιώνα το θέμα επανεξετάστηκε από τα Δικαστήρια. Στην υπόθεση *S. (an infant) v. Manchester City Recorder* [1969] 3 All E.R. 1230, (H.L.), το ζήτημα 30 ήταν αν σε συνοπτική διαδικασία ο κατηγορούμενος μπορούσε να ζητήσει, πριν την επιβολή ποινής, να αλλάξει την παραδοχή του σε μη παραδοχή. Ο Λόρδος Reid είπε στη σελ. 1232:-

- 35 "It has long been the law that when a man pleads guilty to an indictment the trial judge can permit him to change

his plea to not guilty at any time before the case is finally disposed of by sentence or otherwise. I need only cite one early case as a rather extreme instance. ... But I cannot infer from that any intention of the legislature to alter as regards summary jurisdiction the old rule that a plea can be changed at any time before final disposal of the case. I find nowhere any suggestion of any possible reason for making this alteration of the law, apart from a suggestion that once a plea has been recorded there is no power to alter it. But that cannot be right because every day accused persons who begin by pleading not guilty change their plea to guilty after the plea of not guilty has been recorded and the trial has begun, and that raises no technical difficulty."

Και ο Λόρδος Urjohn είπε στη σελ. 1248:-

"If the court, on all the facts before it, thinks that it is proper to accept a plea of guilty then the court may permit that plea to be withdrawn and a plea of not guilty accepted at a later stage up to sentence, that is until the complete adjudication of conviction."

Οι αρχές αυτές ακολουθήθηκαν από τα Αγγλικά Δικαστήρια. Στην υπόθεση *R. v. Southampton City Justices* [1972] 1 All E.R. 573, ο Λόρδος Αρχιδικαστής Widgery είπε στη σελ. 575:-

"We have been pressed by counsel for the applicant to give some kind of indication or guidelines as to how such a discretion should be exercised. For my part I think it would be dangerous, and I decline to give any such direction. I think it suffices to tell the justices that, as in all their undertakings, they must endeavour to do justice, and whether or not they exercise their discretion in favour of the applicant's request will depend on how they see the broad justice of the whole situation."

(Βλ., επίσης, *R. v. Mutford Justices* [1971] 1 All E.R. 81).

5 Στην υπόθεση *R. v. Drew* [1985] 2 All E.R. 1061, αποφασίστηκε ότι το Δικαστήριο είχε δικαιοδοσία να επιτρέψει στον κατηγορούμενο να αλλάξει την παραδοχή του σε οποιοδήποτε χρόνο πριν την επιβολή ποινής, παρόλο ότι οι ένορκοι, με βάση την παραδοχή, εξέδωσαν καταδικαστική απόφαση.

10 Σύμφωνα με τα Άρθρα 12.4 και 30.2 του Συντάγματος, η ενοχή κατηγορουμένου διαγιγνώσκεται από το Δικαστήριο. Μέχρι την έκδοση της καταδικαστικής ετυμηγορίας από το Δικαστήριο ο κατηγορούμενος είναι αθώος. Αυτή
15 πρέπει να είναι η προσέγγιση των Δικαστών. Οποιαδήποτε πράξη ή παράλειψη του Δικαστηρίου αντίθετη επενεργεί ως καταπάτηση του θεμελιώδους δικαιώματος του τεκμηρίου της αθωότητας.

20 Το τεκμήριο της αθωότητας δεν είναι μόνο δικονομικός κανόνας, αλλά βασικό ανθρωπινό δικαίωμα. Είναι περαιτέρω ένας τύπος που δείχνει τον τρόπο που κατανέμεται το βάρος της απόδειξης στη δίκη, ότι, δηλαδή, εναπόκειται στην Κατηγορούσα Αρχή να αποδείξει την ενοχή του κατηγορουμένου πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας.

25 Στην Κυπριακή νομολογία έγινε σε έκταση αναφορά στο συνταγματικό και συμβατικό κατοχυρωμένο αυτό δικαίωμα - (βλ., μεταξύ άλλων, *Adamos Charitonos and Others v. The Republic* (1971) 2 C.L.R. 40· *Kyriacos Nicola Kouppis v. The Republic* (1977) 2 C.L.R. 361).

30 Ο Δικαστής έχει καθήκο να ελέγξει ότι παραδοχή κατηγορουμένου σε απάντηση στην κατηγορία υποστηρίζεται από τα γεγονότα που εκτίθενται ενώπιόν του και, σε ενάντια περίπτωση, να δώσει οδηγίες για την καταχώριση μη παραδοχής.

35 Ο κατηγορούμενος, ιδίω δικαίωματι, μπορεί να αλλάξει την απάντηση ομολογίας παραδοχής σε μη παραδοχή πριν την έκδοση της δικαστικής ετυμηγορίας για την καταδίκη του και την επιβολή ποινής. Το Δικαστήριο δεν έχει

διακριτική εξουσία να αρνηθεί αυτή την αλλαγή. Η άσκηση τέτοιας εξουσίας αποτελεί παραβίαση του τεκμηρίου της αθωότητας και παράβαση του θεμελιώδους δικαιώματος που κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα και στη Σύμβαση.

Ο κατηγορούμενος έχει το δικαίωμα της "δικαίας δίκης", ("fair trial"). Η παρεμπόδιση της άσκησης των ελάχιστων δικαιωμάτων που διασφαλίζονται από το Άρθρο 12.5 του Συντάγματος και το Άρθρο 6(3) της Ε.Σ.Δ.Α. είναι ανεπίτρεπτη. Το Δικαστήριο δεν έχει διακριτική εξουσία να απαγορεύσει σε κατηγορούμενο, πριν την τελική έκβαση της ποινικής δίκης, να ασκήσει τα συνταγματικά και συμβατικά του δικαιώματα. Δεν είναι επιτρεπτό ο κατηγορούμενος να επιμένει από το εδώλιο ότι είναι αθώος και το Δικαστήριο, χωρίς να ακούσει μαρτυρία, χωρίς αποδεικτικά στοιχεία, να αποφασίζει την ενοχή του.

Από σεβασμό προς το Δικαστήριο, ως θέμα πρακτικής, ο κατηγορούμενος ζητά άδεια του Δικαστηρίου για την αλλαγή. Αυτό δε δημιουργεί εξουσία στο Δικαστήριο, ούτε θεληματική εγκατάλειψη του συνταγματικού και συμβατικού δικαιώματος του κατηγορουμένου.

Ο κατηγορούμενος δικαιούται σε οποιοδήποτε στάδιο πριν την επιβολή ποινής από το Δικαστήριο να αλλάξει την απάντηση στην κατηγορία από παραδοχή σε μη παραδοχή.

Για όλους τους πιο πάνω λόγους, η έφεση επιτρέπεται. Η καταδικαστική απόφαση και η ενδιάμεση απόφαση ακυρώνονται. Διατάσσεται η εκδίκαση της υπόθεσης από άλλο Δικαστή, με καταχώριση απάντησης στην κατηγορία "μη παραδοχής" του κατηγορουμένου, όπως ο ίδιος δήλωσε ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού στις 21 Ιουνίου, 1993.

Ο εφεσίβλητος να πληρώσει £50,00 έναντι των εξόδων του εφεσείοντα.

ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ: Ένα σχετικά σημαντικό θέμα που εγείρεται στην κρινόμενη έφεση - κατά τρόπον έμμεσο θα έλεγα - είναι η φύση της εξουσίας του πρωτόδικου δικαστηρίου να επιτρέψει σε κατηγορούμενο, που παραδέχθηκε ενοχή

5 σε ποινική κατηγορία που του προσάφθηκε, να αποσύρει την παραδοχή του και να αρνηθεί την κατηγορία σαν προοίμιο για την έναρξη της ακροαματικής διαδικασίας (βλέπε άρθρ. 73 και 74 του περί Ποινικής Δικονομίας Νόμου, Κεφ. 155). Και τούτο είναι κατά πόσον η εξουσία

10 του δικαστηρίου έχει διακριτικό χαρακτήρα ή καθίσταται δέσμια από τη στιγμή που κατηγορούμενος έχει εκδηλώσει την πρόθεσή του να αποσύρει την παραδοχή στην οποία προέβη.

Είναι απαραίτητο να καταγράψουμε πρώτα τις συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε το ζήτημα. Ο εφεσείων είχε κατηγορηθεί (σε μία κατηγορία) ότι ανήγειρε

15 οικοδομή ή επέτρεψε ή ανέχθηκε την ανέγερσή της κατά παράβαση των σχετικών διατάξεων του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου, Κεφ. 96, όπως τροποποιήθηκε από το ν. 24/78.

20 Μετά την απαγγελία της κατηγορίας στις 26/11/92 και την άρνησή της από τον εφεσείοντα, η ακρόαση της υπόθεσης ορίστηκε για τις 22/1/93. Αλλά αναβλήθηκε για τις 18/3/93, ύστερα από αίτημα του δικηγόρου του εφεσείοντα, για να μπορέσουν οι αρμόδιες υπηρεσίες του εφεσίβλητου

25 Δήμου Λεμεσού να εξετάσουν, κυρίως, αν το υποστατικό - αντικείμενο της κατηγορίας - καλύπτεται από προϋφιστάμενη άδεια. Για να αναβληθεί και πάλιν την επόμενη φορά, για να παρασχεθεί η ευκαιρία στον κ. Γεωργίου, που το ζήτησε, να χειρισθεί άλλη υπόθεσή του, που εκκρεμούσε κατά την εν λόγω ημερομηνία στο Ανώτατο Δικαστήριο.

30

Στις 30/4/93, κατά τη νέα δικάσιμο, η υπόθεση πήρε άλλη τροπή. Ο κατηγορούμενος-εφεσείων επανακατηγορήθηκε και απάντησε πως παραδέχεται. Είχε προηγηθεί σχετική

35 προφορική αίτηση του κ. Γεωργίου στον πρωτόδικο δικαστή για να επιτραπεί η αλλαγή απάντησης, η οποία

έτυχε της έγκρισής του. Περαιτέρω, αποδεχόμενος την εισήγηση του συνηγόρου, ο δικαστής όρισε άλλη ημερομηνία (την 31/5/93) για να ακούσει τα γεγονότα και επιβάλει ποινή. Κατά τη νέα ημερομηνία η υπόθεση μετατέθηκε για τον ίδιο σκοπό στις 21/6/93 με πρόταση του συνηγόρου που είπε, στην ουσία, πως αρμόδια επιτροπή του Δήμου θα εξέταζε προσεχώς το θέμα του εφεσείοντα και πως υπήρχε πιθανότητα να δοθούν οδηγίες για την απόσυρση της κατηγορίας εναντίον του. Είναι αξιομνημόνευτο πως σε καμιά περίπτωση μέχρι τότε η κατηγορούσα αρχή δεν πρόβαλε ένσταση σε αίτημα αναβολής.

Την 21/6/93 ο εφεσείων υπέβαλε αίτηση να του επιτραπεί να αρνηθεί την κατηγορία για το λόγο που πρόβαλε ο δικηγόρος του ότι "ο κατηγορούμενος, ο οποίος είναι ενοικιαστής του επιδικου υποστατικού, έχει υποβάλει αίτηση για καλυπτική άδεια αλλά δεν την έχει εξασφαλίσει γιατί η ιδιοκτήτρια του υποστατικού αρνείται να του υπογράψει τα σχετικά έγγραφα. Γιαντό και ο κατηγορούμενος δεν θα παραδεχθεί την κατηγορία." Ο εφεσίβλητος ενέστη.

Ο πρωτόδικος δικαστής, αφού υπογράμμισε τη διακριτική φύση της εξουσίας του στο προκείμενο, έκρινε ότι δεν προβλήθηκε ικανοποιητικός λόγος για να την ασκήσει υπέρ του εφεσείοντα. Μάλιστα προχώρησε να εξετάσει τους νομικούς ισχυρισμούς του εφεσείοντα για να τους απορρίψει τελικά ενόψει των δικαστικών προηγούμενων που ανέφερε. Περαιτέρω, αφού αξιολόγησε επιστολή του εφεσείοντα προς το Δήμο, που είχε καταθέσει ο δικηγόρος του για να δείξει πως η αίτηση για άδεια εκκρεμούσε ενώπιον του Δήμου και να υποστηρίξει το αίτημα αναβολής για την 31/5/93, δέχθηκε ότι συνιστούσε παραδοχή πως ο ίδιος ανήγειρε το παράνομο υποστατικό και όχι η ιδιοκτήτρια της γης και κατέληξε ότι η αίτηση έγινε κακόπιστα με στόχο την παρέλκυση της υπόθεσης.

Στη συνέχεια το δικαστήριο κήρυξε τον εφεσείοντα ένοχο με βάση τη δική του παραδοχή και του επέβαλε £30 πρόστιμο. Και περαιτέρω διέταξε κατεδάφιση του υποστατικού εκτός αν ο κατηγορούμενος μέσα σε δύο μήνες

από την καταδίκη του έπαιρνε άδεια από την αρμόδια αρχή.

5 Ο δικηγόρος του εφεσείοντα υπέβαλε ότι το πρωτόδικο δικαστήριο όφειλε να δώσει την ευκαιρία στον πελάτη του να αρνηθεί την κατηγορία γιατί θα ήγειρε νομικά ζητήματα, που κατά την άποψη του συνηγόρου, συνιστούσαν υπεράσπιση στην κατηγορία. Συγκεκριμένα ήθελε να αμφισβητήσει την υπό τις περιστάσεις υποχρέωση που επιβάλλει ο νόμος για την υποβολή αίτησης για χορήγηση άδειας από τον ιδιοκτήτη του οικοπέδου ενόψει των διατάξεων του 10 περί Ενοικιοστασίου Νόμου αρ. 23/83, που προστατεύει τη θέσμια ενοικίαση και των προνοιών του άρθρου 23 του συντάγματος, που κατοχυρώνει εκτός άλλων και το δικαίωμα κατοχής ακίνητης ιδιοκτησίας. Από την άλλη ο κ. Με- λίδης, αφού τόνισε τη συνταγματική επιταγή για ταχεία 15 εκδίκαση, είπε ότι δεν πρέπει εύκολα να επικροτείται η αλλαγή όταν μάλιστα ο κατηγορούμενος εκπροσωπείται από δικηγόρο.

20 Η αγγλική νομολογία δέχθηκε χωρίς διστακτικότητα ότι το δικαστήριο έχει διακριτική εξουσία να χορηγεί άδεια για αλλαγή της απάντησης κατηγορουμένου στην κατηγορία που αντιμετωπίζει γιατί αποτελεί μέρος των εγγενών εξουσιών του να απονέμει δικαιοσύνη: *R. v. Mutford Justices* [1971] 1 All E.R. 81. Μέσα σε αυτό το πνεύμα είναι δυνατή η απόσυρση παραδοχής πριν από την επιβολή ποινής: *R. v. Plummer* [1902] 2 K.B. 339 και *S. (an infant) v. Recorder of Manchester* [1971] A.C. 481. Πρόσφατο παράδειγμα ενέσκησής της είναι η *R. v. South Thameside Magistrates' Court, ex p. Rowland* [1983] 3 All E.R. 689.

30 Ας σημειωθεί ότι στο "Criminal Procedure in Cyprus" των Λοΐζου και Πική υιοθετείται η παραπάνω αρχή πως το δικαστήριο ενασκεί διακριτική εξουσία όταν αντιμετωπίζει αιτήσεις που αφορούν την απάντηση σε κατηγορητήριο. Επίσης αναφορικά με την προέλευση της εξουσίας 35 συμφωνούν ότι ανάγεται στις σύμφυτες εξουσίες του δικαστηρίου. Θα προσθέταμε ότι το άρθρο 175 του Κεφ. 155

είναι μιά άλλη πηγή της εξουσίας αυτής. Οι διατάξεις του παρέχουν τη δυνατότητα στο δικαστήριο να ρυθμίζει τα της διαδικασίας του φτάνει η σχετική ενέργεια του να μην είναι ασυμβίβαστη με τις πρόνοιες του νόμου:

"175. Εις πάσαν προανάκρισιν και πάσαν δίκην, το Δικαστήριον κέκτηται εξουσίαν να ρυθμίζη κατά την ελευθέραν αυτού κρίσιν την πορείαν της διαδικασίας καθ' οιονδήποτε τρόπον όστις ήθελε φανή επιθυμητός και όστις δεν είναι ασυμβίβαστος προς τα διατάξεις του παρόντος Νόμου." 5 10

Μας έχει απασχολήσει το θέμα από τη συνταγματική σκοπιά κατά πόσον, δηλαδή, μιά τέτοια εξουσία συγκρούεται ή έρχεται σε αντίθεση με τα δικαιώματα του κατηγορουμένου όπως κατοχυρώνονται από τα άρθρ. 12 και 30 του συντάγματος. Έχουμε τη γνώμη ότι η διακριτική εξουσία του δικαστηρίου στο υπό συζήτηση θέμα δεν υποσκάπτει το συνταγματικό δικαίωμα ακρόασης δεδομένου ότι (1) η επιλογή της απάντησης ανήκει πρωταρχικά και αποκλειστικά στον κατηγορούμενο και (2) ο ίδιος ο συνταγματικός νομοθέτης με το άρθρ. 163 παρέχει εξουσία στο Ανώτατο Δικαστήριο να ρυθμίζει τη διαδικασία ενώπιόν του "ως και ενώπιον παντός άλλου δικαστηρίου.....". Πιστεύουμε ότι διαφορετική προσέγγιση, που θα καθιστούσε τον κατηγορούμενο απόλυτο κριτή στο θέμα, θα μπορούσε να οδηγήσει όχι μόνο σε παρέλκυση της ποινικής διαδικασίας αλλά και το διασυρμό της. 15 20 25

Παρόλο που στην ίδια την απάντηση του εφεσείοντα στην κατηγορία (30/4/93) δεν διαφαίνεται ασάφεια προκύπτει από τα πρακτικά ότι ανέμενε από την αρχή πως τελικά ο εφεσιβλήτος θα απέσυρε την υπόθεση εναντίον του. Μόνον όταν στάληκε η απορριπτική απόφαση του Δήμου, μετά που δέχθηκε να εξετάσει το θέμα, ο εφεσείων αναθεώρησε τη στάση του. 30

Έχοντας υπόψη το ιστορικό των αναβολών και το χρόνο που διέρρευσε από την παραδοχή μέχρι το αίτημα να αλλάξει απάντηση (κάτω των δύο μηνών) δεν τεκμη- 35

ριώνεται το εύρημα για παρελκυστική τακτική και κακοπιστία του εφεσείοντα. Έτσι το υπόστρωμα που στήριξε την άσκηση της εξουσίας του πρωτόδικου δικαστηρίου καταρρέει. Εξέχουσα σημασία έχει και το γεγονός ότι ο πρωτόδικος δικαστής εξέτασε και αποφάσισε προκαταβολικά τα θέματα που ήθελε να εγείρει ο εφεσείων και προέβη σε αξιολογήσεις για να απορρίψει το αίτημα για τη διεξαγωγή δίκης. Όμως αυτή ήταν η κατάλληλη διαδικασία και το κατάλληλο forum για την εξέταση τέτοιων θεμάτων. Θα πρόσθετα ότι υπό τις συνθήκες το γεγονός και μόνον ότι ο εφεσείων αντιπροσωπευόταν από δικηγόρο δεν αποκλείει το αίτημα για μεταβολή απάντησης κατηγορουμένου: *P. Foster (Haulage) Ltd. v. Roberts* [1978] 2 All E.R. 751.

Καταλήγουμε ότι το πρωτόδικο δικαστήριο δεν άσκησε σωστά τη διακριτική του εξουσία. Όμως δεν ανακύπτει θέμα επανεκδίκασης της αίτησης του εφεσείοντα για αλλαγή της απάντησης γιατί έχουμε μπροστά μας όλο το υλικό. Η σχετική απόφαση του πρωτόδικου δικαστή και η ποινή που του επιβλήθηκε ακυρώνεται. Η υπόθεση αναπέμπεται στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού για να δικαστεί από άλλο μέλος του δικαστηρίου εκείνου πάνω στη βάση ότι ο εφεσείων αρνείται την κατηγορία. Ο εφεσίβλητος καταδικάζεται σε πληρωμή ποσού £50 έναντι των εξόδων του εφεσείοντα.

ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, Δ.: Ο εφεσείων-κατηγορούμενος εμφανίστηκε ενώπιον του Ε.Δ.Λεμεσού στις 26.11.92 και δεν παραδέχθηκε ενοχή σε κατηγορία που του προσήφθη επί τω ότι ανήγειρε ή επέτρεψε ή ηνέχθη την ανέγερση οικοδομής χωρίς άδεια της αρμόδιας αρχής, κατά παράβαση των άρθρων 2, 3(1)(β) και (στ) και 20(1)(2) και 3 του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου, Κεφ.96, όπως τροποποιήθηκε με τους Νόμους 24/18 και 108/88.

Στις 30.4.93 ο εφεσείων, μέσω του δικηγόρου του, ζήτησε άδεια από το Δικαστήριο, και του παραχωρήθηκε, να αλλάξει την απάντησή του στην κατηγορία και να παραδεχθεί. Η υπόθεση αναβλήθηκε για γεγονότα και ποινή στις 21.6.93, οπότε και ζήτησε εκ νέου άδεια από το Δικαστή-

ριο να επανατροποποιήσει την απάντησή του, ώστε να αρνηθεί την κατηγορία. Ο Δικαστής, αφού άκουσε την επιχειρηματολογία του συνήγορου του εφεσείοντα και του εισαγγελέα, με αιτιολογημένη απόφασή του απέρριψε το αίτημα. Στη συνέχεια αναφέρθηκαν από τον εισαγγελέα τα γεγονότα της υπόθεσης και είπε λίγα λόγια ο δικηγόρος υπερασπίσεως. Με αυτά όμως αμφισβήτησε την εξουσία του Δικαστηρίου να διατάξει βάσει του Νόμου την καταδίκηση του επίδικου ακινήτου από τον εφεσείοντα. Το Δικαστήριο κατέδικασε και επέβαλε ποινή στον εφεσείοντα, διατάσσοντας τον ταυτόχρονα να καταδαφίσει την οικοδομή, αντικείμενο της κατηγορίας.

Ο συνήγορος του εφεσείοντα εισηγήθηκε ενώπιόν μας πως το Δικαστήριο δεν άσκησε ορθά τη διακριτική του εξουσία, όταν απέρριψε το αίτημά του για άδεια αλλαγής της απάντησής του στην κατηγορία, από παραδοχή σε άρνησή της, και επέμεινε να την θεωρεί ως παραδοχή, με φυσικό επακόλουθο την καταδίκη του.

Αντίθετα ο δικηγόρος του εφεσίβλητου ισχυρίζεται πως ορθά ενήργησε το Δικαστήριο.

Η έφεση συζητήθηκε στη βάση της νομικής πρότασης πως το Δικαστήριο έχει διακριτική εξουσία να απαγορεύει σε κατηγορούμενο, που παραδέχθηκε την κατηγορία, να μεταβάλει την απάντησή του και να την αρνηθεί. Η θέση αυτή των δικηγόρων βρίσκει έρεισμα στην Αγγλική νομολογία, που αναλύεται σε έκταση στην υπόθεση *S. (an infant) v. Manchester City Recorder and others* [1969] 3 All.E.R. 1230 (HL). Στην υπόθεση αυτή αποφασίστηκε πως ένας κατηγορούμενος μπορεί να ζητήσει άδεια από το Δικαστήριο, οποτεδήποτε πριν από την επιβολή ποινής, να αλλάξει την παραδοχή του στην κατηγορία σε μη παραδοχή, εναπόκειται δε τότε στο Δικαστήριο να αποφασίσει κατά πόσο η δικαιοσύνη απαιτεί να γίνει αποδεκτό το αίτημά του. Παρενθετικά αναφέρω πως σε όλες τις Αγγλικές αποφάσεις, αν η έρευνα μου είναι πλήρης, αναγνωρίστηκε το δικαίωμα στον κατηγορούμενο να αλλάξει την απάντησή του στην κατηγορία από παραδοχή σε άρνηση. Είναι

5 όμως γεγονός πως αναγνωρίζεται στο Δικαστήριο η εξουσία να εξετάσει σχετικό προς τούτο αίτημα του κατηγορουμένου. Οι αποφάσεις των Λόρδων δικαστών στην πιο πάνω υπόθεση είναι ενδιαφέρουσες γιατί δείχνουν την

10 5 απόκλιση των Δικαστηρίων υπέρ του δικαιώματος του κατηγορουμένου να διαπιστωθεί η ενοχή του από τα πραγματικά γεγονότα της υπόθεσης. Επιπλέον έχω την άποψη πως πρέπει να επισημανθεί ότι στις Αγγλικές αποφάσεις εμπλέκονται πάνω στο θέμα και ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις που ισχύουν στην Αγγλία.

Έχω διαφορετική άποψη πάνω στο ζήτημα, την οποία θα εκφράσω, έστω και αν η υπόθεση συζητήθηκε ενώπιόν μας στην κοινή βάση πως το Δικαστήριο έχει πάνω στο ζήτημα διακριτική εξουσία. Το δικό μας καθεστώς δικαίου

15 15 επιβάλλει διαφορετική προσέγγιση από τη νομολογία της Αγγλίας. Τα Δικαστήριά μας δεν έχουν, κατά τη γνώμη μου, καμιά διακριτική εξουσία στο ζήτημα. Είναι δικαίωμα του κατηγορουμένου να αρνηθεί την κατηγορία οποτεδήποτε πριν από την επιβολή ποινής και επ' αυτού δεν χρειάζεται άδεια του Δικαστηρίου. Το δικαίωμα αυτό του

20 20 κατηγορουμένου είναι αναφαίρετο γιατί διασφαλίζεται, στην ελάχιστη μάλιστα έκτασή του, από το Άρθρο 12 του Συντάγματος και ειδικότερα τις διατάξεις της παραγρ. 5 (γ) και (δ) που προνοούν ως εξής:

25 "5. Πας κατηγορούμενος δι' αδίκημα τι έχει τα ακόλουθα κατ' ελάχιστον όρον δικαιώματα:

.....

(γ) να υπερασπίζη εαυτόν αυτοπροσώπως ή δια συνηγόρου της εκλογής αυτού ή, επ' όσον δεν έχη επαρκή προς αμειβήν του συνηγόρου μέσα, να παρέχεται εις

30 30 αυτόν δωρεάν νομική αρωγή, όταν τούτο επιβάλλη το συμφέρον της δικαιοσύνης.

.....

(δ) να εξετάξη ή να προκαλή την εξέτασιν μαρτύρων

κατηγορίας και να ζητή την προσέλευσιν και εξέτασιν μαρτύρων υπερασπίσεως υπό τους αυτούς όρους τους ισχύοντας ως προς τους μάρτυρας κατηγορίας."

Είναι, στην κρίση μου, νομικά ανεπίτρεπτο να επιμένει Δικαστήριο να θεωρεί πως κατηγορούμενος παραδέχθηκε 5
ενοχή ενώ ο ίδιος αρνείται την κατηγορία και να προχωρεί στην καταδίκη και τιμωρία του. Αν αυτή η θέση γίνει αποδεκτή τότε θα παρουσιάζεται, όπως στην έφεσή μας, το αντινομικό, κατά την άποψή μου φαινόμενο το Δικαστήριο να μη δίδει άδεια στον κατηγορούμενο να τροποποιήσει την παραδοχή του στην κατηγορία για να αρνηθεί 10
ενοχή, ο εισαγγελέας να εκθέτει τα καθ' υπόθεση παραδεκτά από τον κατηγορούμενο γεγονότα που συνιστούν το αδίκημα, ενώ ο τελευταίος δηλώνει πως δεν τα παραδέχεται. 15

Το Δικαστήριο, αντιθέτως, έχει διακριτική εξουσία να παραχωρεί άδεια στον κατηγορούμενο να μεταβάλει την απάντηση στην κατηγορία από μη παραδοχή σε παραδοχή. Και αυτό γιατί τέτοια εξουσία συνάδει απόλυτα με τα συνταγματικά δικαιώματα του κατηγορουμένου που διασφαλίζονται στις σχετικές διατάξεις που αναφέρω πιο πάνω. Στην περίπτωση αυτή το Δικαστήριο, ασκώντας την διακριτική του εξουσία, εγγυάται ακριβώς το δικαίωμα του κατηγορουμένου στην ανίχνευση της εις βάρος του κατηγορίας με ακροαματική διαδικασία, δίδεται δε άδεια παραδοχής της κατηγορίας εφόσον πεισθεί πως ο κατηγορούμενος δέχεται ως απολύτως ορθά τα γεγονότα της υπόθεσης που τη συνιστούν. Εξάλλου, και μετά την παραδοχή, όταν το Δικαστήριο διαπιστώσει πως τα γεγονότα που την στηρίζουν είναι ασυμβίβαστα με αυτή, δεν την αποδέχεται και προχωρεί στην ακρόαση της υπόθεσης. Και αυτή η διαδικασία συμφωνεί απόλυτα με τις συνταγματικές διατάξεις που, επαναλαμβάνω, καθιστούν αναφαίρετο το δικαίωμα του κατηγορουμένου να διαγνωσθεί η εις βάρος του κατηγορία μετά από ακροαματική διαδικασία. 30
35

Για αυτούς τους λόγους συμφωνώ πως η έφεση είναι

αποδεκτή. Η εκδίκαση της υπόθεσης θα προχωρήσει ενώπιον άλλου δικαστή.

- ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ, Δ.: Ως αποτέλεσμα, η έφεση επιτρέπεται. Η καταδικαστική απόφαση και η ενδιάμεση απόφαση
 5 ακυρώνονται. Διατάσσεται η εκδίκαση της υπόθεσης από άλλο Δικαστή, με καταχώριση απάντησης στην κατηγορία "μη παραδοχής" του κατηγορουμένου, όπως ο ίδιος δήλωσε ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού στις 21
 10 Ιουνίου, 1993.

Η έφεση επιτρέπεται. Η απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου ακυρώνεται, όπως επίσης και η ενδιάμεση απόφαση. Διατάσσεται η εκδίκαση της υπόθεσης από άλλο Δικαστή. Ο εφεσίβλητος καταδικάζεται σε πληρωμή ποσού ΛΚ50.- έναντι των εξόδων του εφεσείουοντα.